

Správa z 10. ročníka Stredoeurópskeho kongresu urgentnej medicíny a medicíny katastrof vo Vyhniach – 1. časť

MUDr. Táňa Bulíková, PhD. – prezidentka SSUMaMK

MUDr. Štefan Trenkler, PhD. – vedecký sekretár SSUMaMK

Jubilejný 10. ročník Stredoeurópskeho kongresu urgentnej medicíny a medicíny katastrof pod záštitou Ministerky zdravotníctva SR doc. MUDr. Andrey Kalavskej, PhD., MPH, a rektora SZU prof. MUDr. Petra Šimka, CSc., sa konal v dňoch 4. – 6. apríla 2019 v Hoteli Sitno. Ide o najdôležitejšiu odbornú a vzdelávaciu aktivitu slovenských urgentológov, ktorá sa stala zároveň neodmysliteľnou súčasťou prezentácie urgentnej medicíny na Slovensku. Hlavnými organizátormi kongresu je Slovenská spoločnosť urgentnej medicíny a medicíny katastrof (SSUMaMK), Katedra UM LF SZU SZU v Bratislave a Občianske združenie Hviezda života (OZ HŽ).

Via pract., 2019;16(2):87-90

Aj v tomto roku stavili organizátori na osvedčenú tradíciu konania kongresu v malebnom prostredí Štiavnických vrchov – v Hoteli Sitno vo Vyhniach. Hotelový komplex Sitno sa stal na tri dni prechodným domovom slovenských, českých a rakúskych urgentológov, záchranárov, operátorov, zdravotných sestier, psychológov, hasičov i študentov. Jubilejný ročník bol výnimočný hojnou účasťou, na kongrese sa registrovalo 327 účastníkov, z toho bolo 124 lekárov a 203 nelekárskych delegátov. Bola to rekordná účasť za celých desať rokov. Výhodou nášho kongresu je, že všetko sa odohráva pod jednou strechou a nie je kam uniknúť. Tzv. „social networking“ vnímame ako dôležitú vec, pretože s niektorými kolegami sa stretávame len raz ročne. Vedeckému programu konkurovalo príjemné jarné počasie a skvelú atmosféru vytvárala predovšetkým pozitívna energia, ktorú do Vyhní priniesli organizátori, ale najmä účastníci kongresu.

Vedecký výbor sa snažil o vytvorenie vedeckého programu, ktorý by bol atraktívny, vyvážený a objektívny. Kvalitu programu určovali prezentácie významných domácich spíkrov a zahraničných hostí z dvoch európskych krajín (Česka a Rakúska). Celkovo sme mali možnosť vidieť a počuť 54 prednášok v desiatich blokoch v jednej sekcii. Niektoré prednášky mali edukačný postgraduálny charakter a po prvýkrát zazneli interaktívne prezentácie s kvízovými otázkami, vďaka ktorým si mali

účastníci možnosť anonymne otestovať svoje vedomosti. Súčasťou jednotlivých blokov boli tematicky viazané kazuistiky. Minoritné zastúpenie mali prezentácie aplikovaného alebo klinického výskumu. 10. kongres venoval pozornosť kľúčovým témam, akými sú akútna kardiológia, trauma, urgentné príjmy, odporúčané postupy, KPR, geriatrický pacient a premiéru mala téma akútnej nefrológie. Samozrejme, do odborného programu sme zaradili aj príspevky „klasických“ okruhov, teda urgent v celej šírke.

Novinkou boli postery v elektronickej forme (e-postery). Posterová sekcia bola bohatá, 18 posterov bolo kontinuálne premietaných počas celého kongresu v hale pred kongresovou sálou a v priebehu piatka postery komentovali autori a spoluautori. Účastníci kongresu mali možnosť nielen diskutovať s protagonistami o problematike, ale zároveň mali šancu dať hlas najlepšiemu posteru, lebo okrem tradičnej ankety o najlepšiu prednášku prebiehala aj súťaž o najlepší poster.

Súčasťou kongresu boli aj dva workshopy a jeden päťhodinový interaktívny kurz krízovej intervencie. Pediatrický workshop s nácvikom zaisťovania dýchacích ciest v prednemocničnej starostlivosti a použitie analgetík, sedatív a anestetík u detí zabezpečili uznávaní lektori z Rakúska – MUDr. Daniel Csomor a MUDr. Branislav Podhoranský. Druhý workshop sa zameriaval na základnú KPR s použitím AED (lektor: do-

cent Viliam Dobiáš). Žiadanou novinkou bol kurz krízovej intervencie zameraný na funkčné základy krízovej komunikácie. Išlo o päťhodinový interaktívny kurz uzavretej skupiny účastníkov, ktorý mal za cieľ skĺbiť teóriu s nácvikom praktických netechnických zručností pod vedením skúseného lektora MUDr. Branislava Chrenku. Tento workshop mal premiéru a mimoriadne pozitívne ohlasy. Celkovo sa workshopov zúčastnilo 39 osôb.

Desaťročie nás inšpirovalo aj pri výbere spoločenského programu. Úvodný slávnostný ceremoniál začal vo štvrtok večer, keď hostí privítala prezidentka Slovenskej spoločnosti pre urgentnú medicínu a medicínu katastrof MUDr. Táňa Bulíková, PhD., a krátkym príspevkom zhodnotila prácu výboru za uplynulý rok 2018, predstavila novozvoleného hlavného odborníka pre urgentnú medicínu MUDr. Marcela Brennera a dotkla sa nastolených úloh vyplývajúcich z významných cien v slovenskom zdravotníctve. Vyjadrila vďaka novozvolenému hlavnému odborníkovi za prijatie funkcie, ktorú možno vnímať ako „službu“ pre slovenský urgent, a zároveň vyjadrila istú nádej na lepšiu spoluprácu a bezprostrednú komunikáciu odbornej spoločnosti s ministerstvom zdravotníctva. Prezidentka vyzvala členov odbornej spoločnosti, aby sa zúčastnili na významných podujatiach, ktoré sa budú v tomto roku konať – Európsky kongres UM a MK v Prahe (EuSEM), druhý ročník konferencie Polytrauma Košice a ďalšie

významné podujatia uvedené v kalendári podujatí na www.urgmed.sk. V poslednom rade poďakovala všetkým, ktorí podporili nomináciu Občianskeho združenia Hviezda života (OZ HŽ) na významné ocenenie Zlatý záchranársky kríž za rok 2018. OZ Hviezda života od samého začiatku spolupracuje s odbornou spoločnosťou SSUMaMK a systematicky rozvíja svoju činnosť, modernizuje kongresovú infraštruktúru a za 11-ročnú poctivú prácu pre slovenský urgent získalo významné ocenenie Zlatý záchranársky kríž. Oficiálne slávnostné otvorenie ukončili svojimi príhovormi PhDr. Dana Zvalová, PhD., z odboru zdravotnej starostlivosti MZ SR, rektor SZU profesor Peter Šimko a novozvolený hlavný odborník pre UM.

Výbor odbornej spoločnosti pravidelne oceňuje svojich aktívnych jubilujúcich členov. Toho roku sme ocenili troch členov bronzovou medailou SLS – MUDr. Andrea Letanovská, PhD., MUDr. Adriana Povinská a Mgr. Renáta Bakošová. Ďalší desiatich kolegovia dostali ďakovné a pozdravné listy. Výbor udelil poďakovanie za aktívnu spoluprácu aj svojmu najmladšiemu členovi MUDr. Attilovi Gányovicovi. Najvýznamnejšie ocenenie – udelenie pocty Slovenskej lekárskej spoločnosti – Medailu založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej – si prevzal náš vedecký sekretár MUDr. Štefan Trenkler, PhD. Slávnostný otvárací ceremoniál sme ukončili odovzdaním ceny za najlepšiu publikáciu roku 2018 **The Reappropriate international, multi-centre cross sectional survey Resuscitation 2018**, ktorej spoluautorkou bola MUDr. Monika Paulíková.

Prvý uvítací večer nám hudobne a dramaticky osviežili a spríjemnili prizvaní renomovaní herci, umelci a hudobníci: Michal Kubovčík, Svoťa Malachovský a klavirista Juraj Haško. K pozitívnej atmosfére kongresu prispeli umeleckým stvárnením hudobného dielka o záchranároch na známu melódiu piesne „Otvárajte kasiño, dostal som chuť na víno...“

Odborný program

Prvý deň (štvrtok) podujatia sme rezervovali pre našich významných zahraničných a domácich hostí, expertov na toxikológiu, forenznú medicínu, úra-

Ocenenie členov spoločnosti (zľava doprava: Viliam Dobiáš, Andrea Letanovská, Renáta Bakošová, Štefan Trenkler, Adriana Povinská, Attila Gányovics, Táňa Bulíková)

Ukážka KPR vo dvojici

zovú chirurgiu, kardiológiu a urgentnú medicínu.

Prof. MUDr. Jaroslav Kresánek, CSc. (Národné toxikologické informačné centrum), hovoril o akútnej otrave ortuťou. Kovová ortuť sa z tráviaceho traktu nevstrebáva, toxické sú organické a anorganické zlúčeniny ortuti. Pri inhalácii dochádza k poškodeniu dýchacích ciest a parenchýmu. Sublimát a kyanidy ortuti môžu viesť k rýchlej smrti. Liečba je symptomatická, eventuálne s použitím chelátov.

MUDr. Ondřej Franěk (Pražská záchranka) uviedol štyri kazuistiky s ne-

zvyčajným hromadným postihnutím osôb, pričom dostupné informácie neumožnili operačnému stredisku bezprostredne zistiť rozsah. Išlo o núdzové pristátie lietadla v záhradkárskej osade v hustej hmle, haváriu autobusu v tme mimo cesty, poškodenie autobusu pilierom mosta na strane odvrátenej od cesty a hromadný kolaps bežcov v jednotnom oblečení.

Dr. Siegfried Weinert (St. Pölten, Rakúsko) informoval o cezhraničnej spolupráci Česka, Rakúska a Maďarska pri použití mobilnej aplikácie pre kontakt s operačným strediskom Cross border

Prednášajúci MUDr. Ondřej Franek (Česká republika)

Laureát pocty Slovenskej lekárskej spoločnosti – Medaily založenia Spoločnosti lekársko-slovenskej – MUDr. Štefan Trenkler, PhD.

vrátane vyslania polohy. Na prenos sa okrem klasického dátového mobilného signálu využíva aj tzv. AML komunikácia, ktorou sú vybavené najnovšie smartfóny.

Tento rok bol odborný program bohatý na príspevky s traumatologickou tematikou, preto sme zaradili **dva bloky urgentnej traumatológie**. V úvodnej prednáške **prof. Peter Šimko (Bratislava)** predstavil vývoj úrazovej chirurgie na Slovensku od jej začiatkov v prvej polovici 20. storočia po dnešok. Načrtol aj krátky náhľad na budúcnosť, v ktorom vyzdvihol potrebu budovania vysokošpecializovaných centier pre pacientov s ťažkými úrazmi.

Hudobný program na slávnostnom otvorení (Svefo Malachovský, Juraj Haško)

Mgr. Tomáš Dudich (Trnava) vo svojom príspevku poukázal na význam simulačného vzdelávania v rámci medzinárodne uznávaných kurzov ITLS. Absolventi týchto kurzov nadobúdajú zručnosti v riešení úrazových stavov, ktoré potom využívajú v ošetrovaní pacientov hlavne v prednemocničnej starostlivosti. Negatívnou správou je, že momentálne sú tieto kurzy dostupné iba mimo územia Slovenska.

MUDr. Branislav Podhoranský (Rakúsko) prednášal o novinkách v rámci manažmentu kraniocerebrálnych poranení u detí v prednemocničnej starostlivosti. Zdôraznil, že vzhľadom na anatomické odlišnosti detského veku a charakter úrazových mechanizmov má väčšina detí s polytraumou určitý stupeň kraniocerebrálneho poranenia. Princípom liečby v teréne naďalej ostáva dostatočné udržanie priechodnosti dýchacích ciest a ventilácie a tiež udržanie dostatočného krvného tlaku.

MUDr. Attila Gányovics (Rimavská Sobota) vo svojom príspevku hovoril o zlomeninách diafýz dlhých kostí a možnosti ich fixácie v prednemocničnej starostlivosti. Aktuálne na Slovensku v ambulanciách zdravotnej záchranej služby (ZZS) chýbajú pomôcky na správne znemybnenie týchto zlomení. Riešením

by boli trakčné dlahy, ktoré sa dlhodobo využívajú v mnohých krajinách. Ich naloženie je rýchle, bezpečné a efektívne a hlavne zvyšujú komfort pacienta počas ošetrovacieho procesu.

MUDr. Katarína Kolarovová (Poprad) nám z pohľadu vrtníckej záchranej zdravotnej služby predstavila problematiku smerovania pacientov s ťažkým úrazom do cieľového zdravotníckeho pracoviska, ktorým by malo byť traumacentrum. Iba malé percento pacientov s polytraumou smeruje z miesta nehody priamo do vhodnej nemocnice. Cesta k zlepšeniu je včasná a efektívna komunikácia medzi zasahujúcimi posádkami, operačným strediskom a cieľový zdravotníckym zariadením, ako aj zavedenie triážového systému do praxe pre pacientov so závažným úrazom.

Kardiologický blok I – STEMI – otvoril **doc. MUDr. Martin Studenčan, PhD. (Kardiocentrum FNŠP J. A. Reimana, Prešov)**, ktorý nás v kontexte európskych odporúčaní oboznámil so silnými a slabými stránkami manažmentu STEMI na Slovensku. Nemocničná mortalita STEMI klesla v posledných rokoch pod 6 % a 71 % pacientov so STEMI je liečených v kardiocentrách tzv. intervenčnou liečbou pomocou perkutánnej koronárnej intervencie (PKI).

K silným stránkam patrí aj nadštandardná hustota staníc ZZS a najmenej 82 % podiel ZZS na transportoch STEMI do nemocnice. Bohužiaľ, strednodobá mortalita do jedného roka je až o 1/3 vyššia ako vo vyspelých krajinách západnej Európy. Vysvetľujú to aj analýzy registra SLOVAKS, podľa ktorých sa v roku 2015 veľká časť pacientov dopravila do kardiocentier s veľkými časovými stratami formou tzv. sekundárneho transportu a reperfúzna liečba sa často vykonávala až po odporúčanom časovom limite. Od roku 2017 sa do klinickej praxe na celom Slovensku zaviedla komunikačná technológia STEMI založená na telemedicíne, ktorá umožňuje okamžitú konzultáciu EKG medzi záchranárom v teréne a kardiológom v kardiocentre. Pilotný projekt dokumentoval významné skrátenie celkového ischemického času u pacientov so STEMI a zníženie počtu nežiaducich sekundárnych transportov na 1/3. Popri STEMI sa v roku 2018 celoplošne obdobným spôsobom využíval aj modul STROKE pre mozgové príhody a v súčasnosti je na spustenie pripravený modul TRAUMA, ktorý slúži na zlepšenie včasného manažmentu úrazových stavov.

MUDr. Táňa Bulíková, PhD. (Life Star Emergency, s. r. o., Senec), referovala na základe výsledkov retrospektívnej štúdie za rok 2016 a 2018 (celkovo 3 662 záznamov o ošetrovaní pacienta) o prínose mobilnej aplikácie STEMI k včasnému

manažmentu STEMI v regióne RLP Senec (vyše 85 000 obyvateľov). V uvedenom regióne sa pozitívny dopad mobilnej aplikácie STEMI preukázal v dvoch zásadných veciach: eliminovali sa nežiaduce sekundárne transporty (cez CPO) do kardiocentra na PKI, pričom v časovom limite do 60 minút sa zaznamenal nárast podielu pacientov so STEMI v NÚSCH až o 29 % (z 50 % v roku 2016 na 79 % v roku 2018). Čas „EKG-NÚSCH“ bol v priemere o 24 minút kratší v roku 2018 („EKG-NÚSCH“ medián v roku 2018 bol 45 minút, v roku 2016 medián 69 minút). Druhým zásadným prínosom bolo skrátenie celkového ischemického času, medián klesol zo 164 minút na 144 minút (o 20 minút). Pozitívne treba hodnotiť aj nadštandardnú dostupnosť ZZS s dojazdovými časmi k pacientovi pod 12 minút. Zároveň však treba vidieť aj pretrvávajúce nedostatky v manažmente STEMI vo vzdialenejších regiónoch Slovenska, v ktorých nie je možné dodržať časový interval transportu do kardiocentra (KC) do 90 minút (juh stredného a niektoré okresy východného Slovenska, horné Považie, Podtatranská kotlina) a pre dlhodobu nedostupnosť fibrinolytikum nemožno podať tenekteplázu priamo posádkou ZZS.

MUDr. Marián Kušnir (Falck Záchraná, a. s., Košice) v prezentácii upozornil na atypické zmeny na EKG – ekvivalenty STEMI, ktoré by mali viesť

k realizácii PKI u pacientov s trvajúcimi príznakmi vyjadrujúcimi ischemiu myokardu. Zo súboru pacientov s akútnym koronárnym syndrómom (AKS) v rožňavskom regióne uviedol EKG nálezy izolovaného infarktu zadnej steny myokardu, blokády ľavého Tawarova ramienka, EKG nález ST elevácie vo zvo-de aVR. Venoval sa i otázke indikácie urgentnej koronarografie u pacientov po úspešnej kardiopulmonálnej resuscitácii, pokiaľ sa u nich predpokladá kardiálna príčina zastavenia obehu.

MUDr. Roman Miletskyi (Falck Záchraná, a. s., Košice) zdôraznil fakt, že 2 % pacientov s akútnou oklúziou proximálnej RIA nemajú obraz STEMI, ale majú ascendentné ST depresie a vysoké hrotnaté T vlny vo zvodoch V1 – V6 (de Winterove T vlny). Tieto 2 % tvoria hlavne mladší muži s hypercholesterolémiou. Wellensov syndróm je známku kritickej stenózy proximálnej RIA, ktorá sa v priebehu týždňa zmení na oklúziu. Autor presadzuje názor, že pokiaľ chceme vyhovieť súčasným odporúčaniam v manažmente akútneho STEMI, je nutné upriamiť väčšiu pozornosť na edukáciu lekárov aj záchranárov ohľadom ekvivalentov STEMI.

Pokračovanie príspevku nájdete v nasledujúcom čísle Via practica.